

Et middagsselskap i 1903

Den ene – Kristian Birkeland - var en 35 år gammel professor i fysikk. Den andre – Sam Eyde - var en ett år eldre og ledet et større ingeniørkontor. Fredag den 13. februar 1903 møttes de for første gang - til middag hos statsråd Gunnar Knudsen i statsrådets leilighet i Ullevaalsveien i Kristiania.

Statsråden var interessert i å få høre om hva Birkeland hadde opplevd, for professoren var nylig kommet hjem etter å ha tilbrakt mange kalde vinteruker på en fjelltopp ved Alta i Finnmark. Knappt noe opptok Birkeland mer enn å studere nordlyset. Antakelig ble det snakket en del om nordlys, men et annet tema kom til å overskygge alt annet. Også det gnistet

Hvem som tok opp temaet matproduksjon og gjødsel er ikke helt klart. Gunnar Knudsen sa 10 år seinere til avisa Varden: *"Birkeland kom da til at fortelle Eyde om sine iakttagelser under arbeidet med den elektriske kanon av elektrisitetens evne til at utskille luftens kvælstof"*.

Ifølge Sam Eyde skal professor Birkeland ha spurt hva Eyde holdt på med, og han fortalte da om sine studier av kvelstoff, men også om vannkraftrettigheter som han hadde fått hånd om. Eyde hadde bl.a. rettigheter i Glomma og til Rjukanfossen i Telemark.

"Det jeg mest av alt nå ønsker meg, er den kraftigste elektriske utladningen som kan skaffes på jorden", skal han ha lagt til. Til dette skal Birkeland ha svart: **"Det kan jeg skaffe Dem, Herr Eyde."**

Det Birkeland hadde i tankene var hans forsøk med å utvikle en elektromagnetisk kanon. Professoren hadde flere ganger opplevd at denne kanonen kortsluttet. Da kunne det tidvis høres et smell og oppstå et kraftig lysglimt. Eyde skal ha blitt særlig interessert da han skjønte at det var store mengder energi inne i bildet.

I løpet av middagen hos statsråd Knudsen avtalte Birkeland og Eyde å møtes igjen allerede neste dag for å diskutere en ny metode for å binde kvelstoffet i luften.

Noen dager seinere ble de enige om sammen å søke patent på en "fremgangsmåte til ved hjelp av flate elektriske funker å fremstille nitratforbindelser av luft og andre gassblandinger".

Dette skulle bygge på en oppfinnelse som Birkeland hadde gjort. Både det første og flere seinere patenter kom til å bli gitt i Birkelands navn. Eyde var antakelig i denne fasen mest opptatt av at rettigheter ble sikret og at arbeidet kom i gang.

Den 20. februar 1903 leverte Birkeland inn den første patentsøknaden for fremstilling av nitratforbindelser av luft og andre gassblandinger.

BT:

Professor Kr. Birkeland og ingeniør Sam Eyde møttes for første gang i et middagsselskap hos statsråd Gunnar Knudsen, med Knudsens datter Lulli som vertinne. (Tegning: Harald Nygård).